

Vattenstrategi

för Kävlingeåns vattenråd
2026

KÄVLINGEÅNS
VATTENRÅD

 SYDVATTEN

EKOLOGI
GRUPPEN

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	4
Inledning och bakgrund	5
Syfte och inriktning	5
Metodik	6
Kävlingeåns vattenråd	7
Vattenrådets organisation	7
Aktivt vattenvårdsarbetet sedan 1995	8
En strategi för framtidens behov	9
Strategin integreras i vattenrådets arbete	9
Behovsanalyser, robust förvaltning och utvärdering	9
Utökad arbetssätt för ett helhetsperspektiv på vatten	11
Multifunktionella naturbaserade lösningar	13
Effektivisera åtgärdsarbetet	14
Kontinuerlig uppföljning	16
Nya samarbeten och arbetsgrupper	17
Utökade finansieringsmöjligheter	18
Egenfinansiering	18
Diversifierad finansiering	18
Kommunikationsstrategi	21
Syfte och mål med kommunikationen	21
Kommunikationsplanens innehåll	21
Det fortsatta arbetet med vattenstrategin	23

Förord

”En lokal vattenförvaltning som inspirerar!”

var rubriken när Kävlingeåns vattenråd som första vattenråd 2015 tilldelades vattenpriset *Sjöstjärnan* av Havs- och Vattenmyndigheten.

Den vattenvårdande verksamheten i Kävlingeåns avrinningsområde började ta form som Kävlingeåprojektet redan 1991 med 9 kommuner, några företag och ideella naturvårdande föreningar. 1995 påbörjas de första projekten med vattenvårdande åtgärder efter en framtagen arbetsplan. 2010 ombildades Kävlingeåprojektet till Kävlingeåns vattenråd.

Kraven på våra vattensystem ökar hela tiden. Det är många olika intressen som ska tillvaratas och kombineras, som exempelvis EU:s vattendirektiv och våra nationella miljömål, kommunernas, markägarnas, lokala företagens, dikningsföretagens behov samt allmänhetens engagemang. Vår gällande plan för vattenvårdande arbete togs fram redan 2010.

I början av 2022 började tankarna ta form kring att vårt vattenråd behöver en ny vattenvårdsplan för att kunna möta klimatförändringarna och ge oss och våra medlemmar bättre förutsättningar att kunna uppnå god vattenstatus och utnyttja vattenresurserna på bästa sätt i vårt avrinningsområde. Styrelsen beslutade 2023 att vi skulle påbörja arbetet med en ny plan och det resulterade i förstudien ”Mot vattenvårdsplan 2.0” (2024) som antogs på årsstämman 2024 och beslut togs om att finansiera och genomföra arbetet med att ta fram en Vattenstrategi.

För att kunna genomföra vår nya vattenstrategi fick Tette Alström, Ekologigruppen och Christian Alsterberg, Sydsvatten uppdraget att ta fram en strategi för vattenvårdande åtgärder, organisation, kommunikation och utveckling mot framtiden.

I ett och halvt år har Christoffer Bonthron lett strategiprojektet och tillsammans med styrelse, beredningsgrupp och extern expertgrupp arbetat igenom Christians och Tettes förstudie. Vi har haft stor hjälp av Lunds universitet med genomförandet av workshops och dialoger.

Slutligen har Tette Alström och Christian Alsterberg efter bearbetning av alla inkomna idéer och förslag, sammanställt underlaget till en vattenstrategi för vår framtida verksamhet inom Kävlingeåns vattenråd.

Jag vill tacka alla personer som på något sätt bidragit till att denna vattenstrategi blivit till.

Thomas Quist

Styrelseordförande för Kävlingeåns vattenråd

Sammanfattning

Kävlingeåns avrinningsområde står inför akuta utmaningar med torka, översvämningar och försämrad vattenkvalitet på grund av klimatförändringarna. Syftet med denna vattenstrategi är att skapa en samordnad och långsiktig riktning för förvaltningen av vattenresursen avrinningsområdet. Vattenstrategi har tagits fram genom omfattande dialoger med experter och beslutsfattare och beskriver *VAD* som behöver göras för att möta pågående utmaning. *HUR* förslagen i vattenstrategin ska implementeras tydliggörs i vattenrådets styrdokument (verksamhetsplan, budget, åtgärdsprogram, stadgar). Genom behovsanalyser och en särskild utvärderingsgrupp säkerställs att arbetet kan genomföras hållbart inom befintlig organisation och tillgänglig finansiering.

För att återskapa vattenlandskapets funktioner fokuserar strategin på fyra områden:

1. **Multifunktionella lösningar:** Naturbaserade åtgärder som ger flera nyttor samtidigt, såsom både rening och biologisk mångfald.
2. **Effektivisera åtgärdsarbetet:** Förbättrade geografiska underlag för att placera rätt åtgärd på rätt plats.
3. **Kontinuerlig uppföljning:** Systematisk utvärdering av både miljöeffekter och samverkansprojekt.
4. **Nya arbetsgrupper och samarbeten:** Nya partnerskap med markägare, forskare och myndigheter för att främja kunskap och innovation.

Genomförandet ska ske utan att de kommunala medlemsavgifterna höjs. Finansieringen ska i stället breddas genom externa medel, forskningsanslag och nya modeller för naturkapital.

Kommunikation ses som en nyckelfaktor för att lyckas. En kommunikationsplan ska tas fram för att skapa engagemang hos prioriterade målgrupper som markägare och politiker. Syftet är att genom tydlig och opolitisk dialog skapa förutsättningar för praktiska åtgärder i landskapet.

Efter tre års förberedelser inleder Kävlingsåns vattenråd nu ett långsiktigt implementeringsarbete av vattenstrategin som bygger på de samarbeten och kontaktvägar som skapats under processen. Genomförandet är beroende av personalresurser och stöttning från styrelsen och beredningsgrupp, där det löpande arbete med vattenstrategin kommer att ske inom ramen för vattenrådets egenfinansiering.

Inledning och bakgrund

Kävlingeåns vattenråd har varit pionjärer i Sverige för vattenvårdsarbete med avrinningsområdet som gräns (figur 1). Erfarenheten av att bygga en fungerande stabil organisation i samverkan mellan de kommuner och verksamheter som ligger inom avrinningsområdet är mycket värdefull och viktig. Vattenrådet har varit en modig organisation som tidigt insåg behovet av att arbeta i samråd med olika intressen, utreda motsättningar, hitta hållbara lösningar och verka för en kontinuerlig stabil finansiering av sitt arbete.

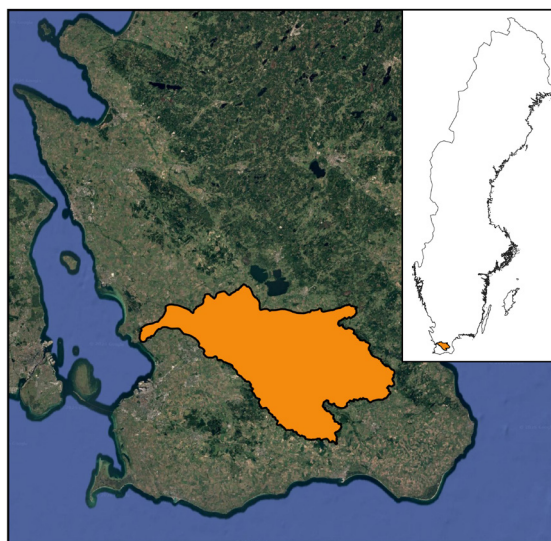
Kommuner, industrier, dricksvattenbolag, lantbrukare, ekosystemen med flera ställs nu inför pågående klimatförändringar med torka, översvämningar och bristande vattenkvalité som följd. Detta innebär att förvaltningen av vatten, både på nationell, regional och lokal nivå, behöver vara bättre rustad för framtiden. Problemen med extrem torka och översvämningar har redan drabbat Kävlingeåns avrinningsområde. Vattenstrategin är ett verktyg för Kävlingeåns Vattenråd att möta dessa pågående utmaningar.

Med utgångspunkt från förslagen i förstudien ”Mot vattenvårdsplan 2.0” (2024) och ett omfattande dialogarbetet har Kävlingeåns vattenråd, med stöd av Sydsvatten AB och vattenrådets upphandlade konsult Ekologigruppen AB, tagit fram föreliggande vattenstrategi.

Syfte och inriktning

Syftet med vattenstrategin är att ge riktning och ramar åt vattenrådets arbete för att uppnå en långsiktig och hållbar förvaltning av vattnet i avrinningsområdet i samråd med berörda aktörer och med hänsyn till ekosystemens behov.

Vattenstrategin beskriver *VAD* som behöver göras för att möta pågående utmaningar för förvaltningen av vattenresursen inom Kävlingeåns avrinningsområde. *HUR* förslagen i vattenstrategin ska implementeras tydliggörs i vattenrådets styrdokument som arbetas fram årsvis (verksamhetsplan, budget) samt vart 6-år (Samarbetsavtal, Åtgärdsprogram, Underlag till förnyat samarbetsavtal), samordnat i tiden med vattencykel i EU:s vattendirektiv¹.

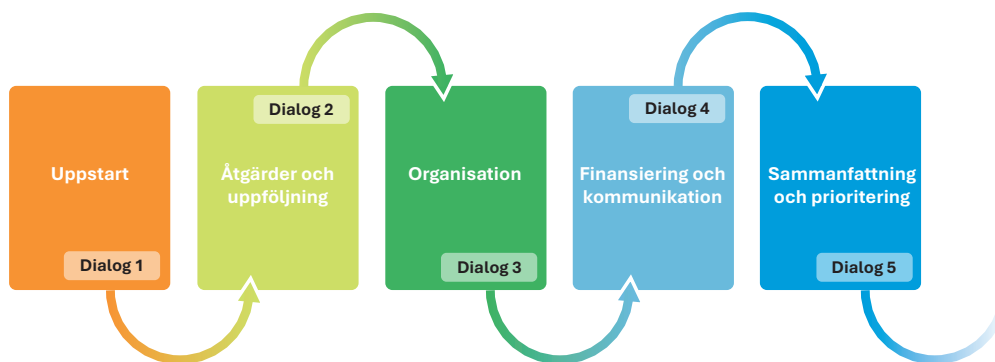
Figur 1. Kävlingeåns avrinningsområde ligger centralt beläget i södra Skåne och upptar en yta av totalt 1200 km². Avrinningsområdet präglas av jordbruksmark.

¹ EU:s vattendirektiv (år 2000) är ett gemensamt regelverk som gäller för alla vattendistrikt i Europa. Det innebär att samma regler gäller och att alla bedömningar görs på samma sätt för att säkra en god vattenkvalitet i europeiska vatten. Vattendirektivet infördes i svensk lagstiftning år 2004 genom bland annat vattenförvaltningsförordningen.

Metodik

Förankring

Vattenstrategin är framtagen genom ett omfattande dialogarbete, med vattenrådets styrelse, beredningsgrupp och en expertgrupp. Totalt har 12 dialoger (5 med beredningsgrupp, 5 med styrelse och 2 med expertgruppen) genomförts med utgångspunkt från förstudien "Mot vattenvårdsplan 2.0" (2024). Dialogerna (figur 2) har haft olika fokusområden (uppstart, åtgärder och uppföljning, organisation, finansiering och kommunikation samt sammanfattning och prioritering) och bidragit med över 700 unika synpunkter. Resultaten från dialogerna med beredningsgrupp och styrelse har gett underlag till två dialoger med en expertgrupp som representeras av nationella (Havs- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket) och regionala (Länsstyrelsen, Region Skåne) myndigheter samt intresseorganisationer (LRE, WWF, Sydsvatten). Resultat från de externa dialogerna har tagits i beaktning vid framtagandet av denna Vattenstrategi.

Figur 2. Illustration av den stegvisa dialogprocessen med vattenrådets styrelse och beredningsgrupp.

Framdrift av dialogarbetet

För en framdrift av dialogarbetet har det funnits en *projektgrupp* med representanter från Vattenrådets kansli och experter (vattenkonsult, Sydsvatten, Lunds universitet). Projektgruppens roll har varit att kontinuerligt analysera resultaten från dialogerna för att genom denna process sedan fördjupa frågeställningar och diskussionsunderlag i efterföljande dialoger och workshops. För styrning och förankring av arbetet har det funnits en *kärngrupp* med politiker från vattenrådet, experter och projektledning från vattenrådets kansli.

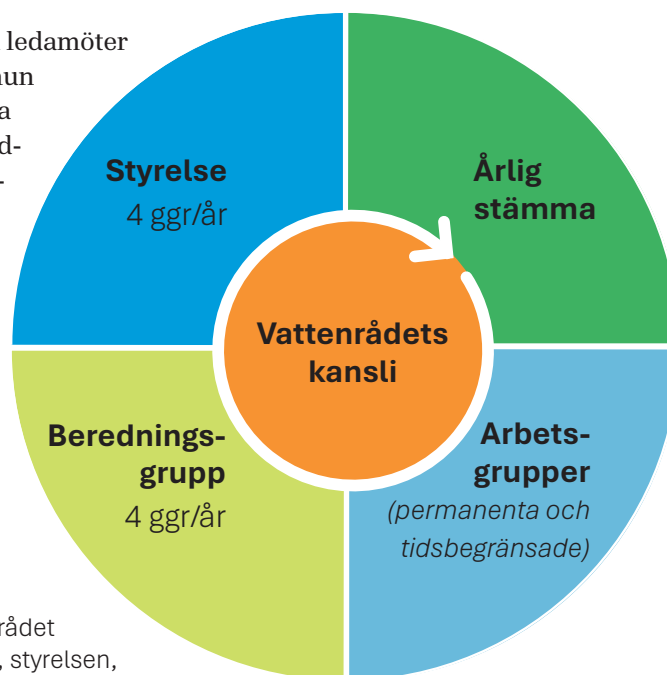
Kävlingeåns vattenråd

Vattenrådets organisation

Kävlingeåns vattenråd är en frivillig sammanslutning av kommuner, VA-organisationer, industrier, markavvattningsföretag, LRF (lantbrukarnas riksförbund) naturskyddsföreningen och sportfiskarna i Kävlingeåns avrinningsområde.

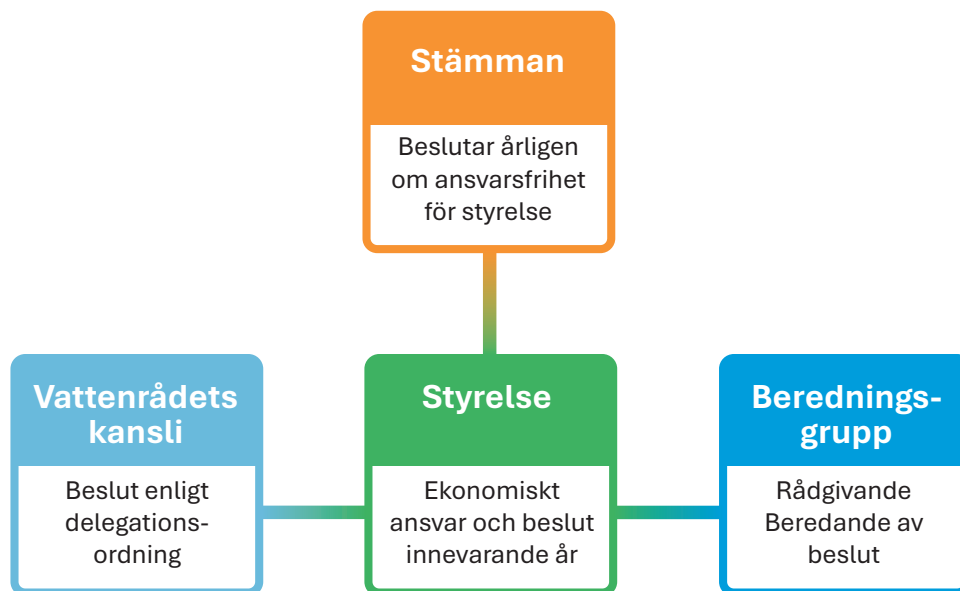
Vattenrådets kansli utgör navet i vattenrådets arbete och består i dagsläget av tre anställda vattenrådssamordnare (Figur 3). Kansliet ansvarar för samordning av regelbundna möten, löpande budgetarbete, kommunikation, uppföljning, styrning av konsultarbeten, deltagande i arbetsgrupper och drivande av utvecklingsprojekt. Till sin hjälp har vattenrådet upphandlade konsulter för specifika åtgärdsprojekt. För det fortlöpande arbetet finns grundläggande dokument som exempelvis samarbetsavtal mellan kommunerna, stadgar, delegationsordning samt en arbetsbeskrivning för vattenrådssamordnarna.

I styrelsen sitter politiskt valda ledamöter från respektive medlemskommun samt representanter från övriga medlemsorganisationer. I beredningsgruppen sitter tjänstepersoner från respektive organisation. Det löpande arbetet vilar på ett samarbetsavtal mellan kommunerna på 6 år samt möten med styrelse och beredningsgrupp (4 ggr/år) (figur 3).

Figur 3. Kansliet är navet i vattenrådet som tillsammans med stämman, styrelsen, beredningsgruppen och arbetsgrupper får den dagliga verksamheten att fungera.

Ansvar för organisationen följer en föreningsstruktur med en stämma som årligen granskar styrelsens arbete och beslutar om ansvarsfrihet. Styrelsen har under året ansvar för budget och beslut rörande vattenrådets arbete. Arbetet utförs genom delegation till vattenrådets kansli som driver det löpande arbetet. Till styrelsen och vattenrådets kansli finns en rådgivande beredningsgrupp (figur 4).

Figur 4. Illustration av vattenrådets ansvarsfördelning med beslutande (styrelse och stämma), rådgivande (Beredningsgruppen) samt operativa (Vattenrådets kansli) delar.

Aktivt vattenvårdsarbete sedan 1995

Inom Kävlingeåns avrinningsområde har det funnits en samordnad vattenvårdsverksamhet sedan 1995. Initialt som Kävlingeåprojektet och efter 2012 som Kävlingeåns vattenråd. Inom vattenrådet drivs vattenvårdsarbetet under namnet Kävlingeåns Vattenvårdsprogram sedan 2012.

Totalt har i storleksordningen 550 hektar vattenyta anlagts de senaste 30 åren. Transporten av näringsämnen till Öresund har minskat, den biologiska mångfalden har ökat med nya häckningsplatser och rastplatser för vattenanknutna fåglar och miljontals sländor och andra vattenlevande småkryp har fått nya hem.

Vattenrådets målsättningar i stadgar, samarbetsavtal och åtgärdsprogram har ständigt anpassats och uppdaterats för att följa de behov och mål som lyfts nationellt och lokalt.

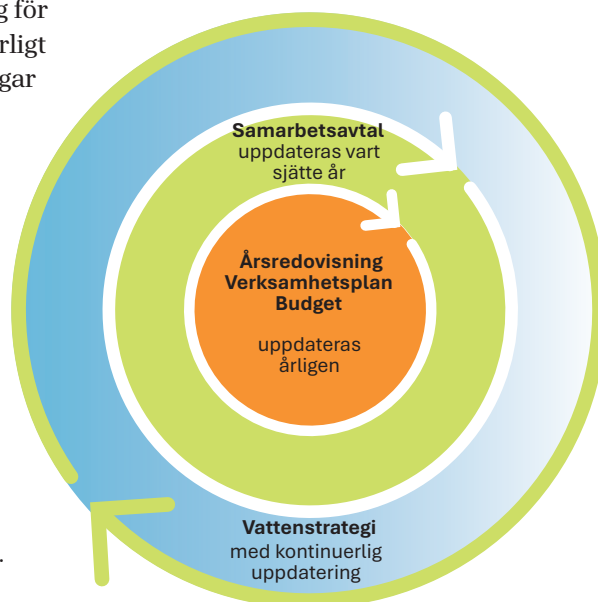
Vattendirektivet gav tydligare mål med god ekologisk och kemisk status för vattnet. Klimatförändringarna har resulterat i behov av att hantera översvämning och torka samt ta hänsyn till livsmedelproduktion och dricksvattenförsörjning. Sammantaget har detta lett fram till behovet av ett helhetsperspektiv för att hantera olika mål inom den geografiska gränsen för avrinningsområdet.

En strategi för framtidens behov

Vattenstrategin ger en övergripande riktning för vattenrådets arbete. Strategin ska kontinuerligt uppdateras i förhållande till nya målsättningar och behov. Det är vattenrådets uppgift att konkretisera hur implementeringen och genomförandet av strategin ska ske.

Ansvar för vattenförvaltningen i Kävlingeåns avrinningsområde behöver koordineras och tydliggöras mellan vattenrådet och de enskilda kommunerna, Länsstyrelsen Skåne, Region Skåne, Södra Östersjöns Vattenmyndigheten samt nationella myndigheter.

Figur 5. Illustration av hur olika dokument cykliskt tas fram inom vattenrådets förvaltning. Cirklarna motsvarar olika tidsperioder.

Strategin integreras i vattenrådets arbete

Vattenrådets arbete följer en tydlig cykel (figur 5) med årlig redovisning av verksamheten och till det kopplad budget och verksamhetsplan för kommande år. Vart 6:e år befasts kommunernas engagemang genom ett samarbetsavtal med en beskrivning av de senaste sex årens verksamhet, de behov man ser framåt (underlag till förnyat samarbetsavtal) samt en beskrivning av de åtgärder som vattenrådet ska jobba med (Vattenvårdsprogram). Strategins riktlinjer (*VAD*) ska befastas och succesivt implementeras i dessa styrdokument (*HUR*). Genom behovsanalyser och en särskild utvärderingsgrupp säkerställs att arbetet kan genomföras hållbart inom befintlig organisation och tillgänglig finansiering.

Behovsanalyser, robust förvaltning och utvärdering

För en säker framdrift och genomförande av strategin är det viktigt att nuvarande organisation arbetar hållbart och metodiskt. Detta arbete genomförs med kontinuerliga dialoger inom beredningsgrupp och styrelse, behovsanalyser, en robust förvaltning av fortlöpande vattenvårdsarbete samt en utvärdering av hur strategin efterlevs.

Behovsanalyser

Behovsanalyser underlättar det strategiska arbetet så att vattenrådets behov och resurser säkerställs vid upprättande av nya arbetsgrupper, samarbeten och utvecklingsprojekt (nya åtgärdsformer, forskningsprojekt). En generell process vid behovsanalysen bör genomföras enligt:

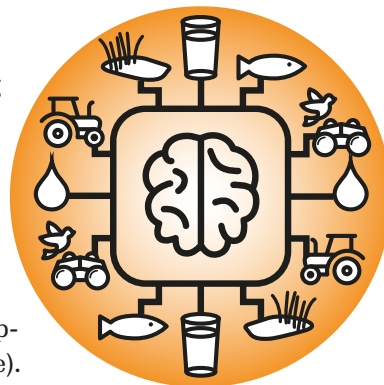
1. Säkerställ syfte och omfattning av behovsanalysen
2. Definiera och formulera vilka behov som finns
3. Definiera behov av resurser, tidsplan och ansvar för olika delar av satsningen
4. Förankra behovsanalys och genomförande i beredningsgrupp och styrelse

Behovsanalyser ska främst tillämpas på arbeten som startas inom ramen för ett utökat arbetssätt men även för kommunikation och utvidgad finansiering. Behovsanalyserna genomförs lämpligen av vattenrådets kansli med stöd av beredningsgruppen och kan utgöra underlag för beslut i styrelsen.

Förvaltning av vattenrådets arbete

För att vattenrådets arbete ska fungera på kort och lång sikt är det viktigt att vattenrådet skapar ett *institutionellt minne*² genom att ständigt lagra, uppdatera och ajourhålla information om genomförda åtgärder såsom vattendialoger och fysiska anläggningar, upprättade policies samt resultat från utvecklings- och uppföljningsprojekt. Det är också viktigt att de genomförda åtgärderna synkroniseras med länsstyrelsens uppdatering av VISS (VattenInformationsSystem för Sverige).

Syftet med att förvalta vattenrådets arbete är att det ska finnas en välstrukturerad och användarvänlig kunskapsbas (kan innehålla geografisk information i ett GIS-verktyg eller sökbar databas för genomförda åtgärder) som ska fungera vid byte av personal på Vattenrådets kansli, underlag till nya medlemmar i vattenrådet och information till upphandlade konsulter.

Utvärdering av vattenstrategins implementering

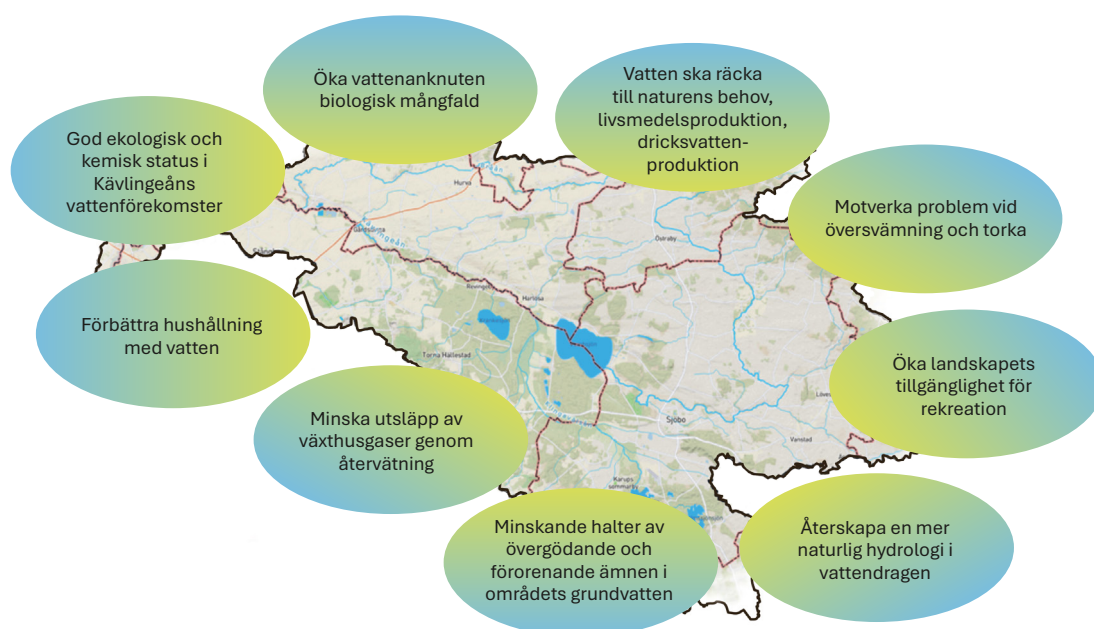
För att säkerställa att vattenstrategin efterlevs och uppdateras ska en *utvärderingsgrupp* vara tillsatt. Utvärderingsgruppens övergripande syfte ska vara att i samband med årsredovisning och inför fastställande av nya samarbetsavtal (vart 6:e år) utvärdera hur arbetet med strategin efterföljs samt föreslå behov av justeringar i verksamhetsplanen. Utvärderingsgruppen ska bestå av personal från vattenrådets kansli samt externt tillsatta experter som exempelvis konsulter, tjänstepersoner från kommuner eller myndigheter.

² Institutionellt minne är den kollektiva kunskap, erfarenheter och historiska kontext som en organisation samlar på sig över tid.

Utökat arbetssätt för ett helhetsperspektiv på vatten

Åtgärdsarbetet är kärnan i Vattenrådets verksamhet och åtgärder kan vara både *fysiska* (svämplan, våtmarker, fiskvägar, restaurering av vattenmiljöer och *förståelseskapande* (vattendialoger, workshops, informationsträffar, arbete inom fokusområden). Oavsett åtgärdstyp ska vattenrådets arbete genomföras med hänsyn till de behov som finns inom lantbruket (markavvattning, bevattning, dricksvattenförsörjningen samt behov av samverkan mellan stad och landsbygd (exempelvis genom att skapa förutsättningar för bättre kommunal översiktsplanering för vatten). Att verka för flera behov samtidigt kan, inom ett begränsat område, leda till målkonflikter (figur 6). För att möta denna utmaning ska vattenrådet arbeta med ett utökat arbetssätt.

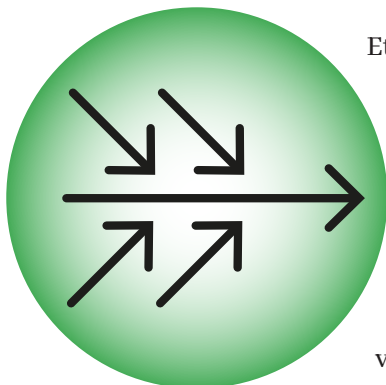

Figur 6. Strategin förordrar en helhetssyn inom Kävlingeåns avrinningsområde där många olika mål med åtgärdsarbetet har identifierats.

Ett utökat arbetssätt innebär fyra centrala inriktningar för vattenrådet att arbeta efter:

- 1. Multifunktionella naturbaserade lösningar** där vattenrådet strävar efter att gynna så många av naturens strukturer och funktioner som möjligt i åtgärdsarbetet.
- 2. Effektivisera åtgärdsarbetet** genom förbättrade geografiska underlag med målet att säkerställa att rätt åtgärd genomförs på rätt plats. För enskilda åtgärder används bedömningsmallar för att uppnå kostnadseffektivitet.

3. **Kontinuerlig uppföljning** som ger lärdomar om effekter på exempelvis näringsreduktion, biologisk mångfald och flödesreglering men även effekter av kommunikationsinsatser och samarbeten.
4. **Nya arbetsgrupper och samarbeten** som etableras utifrån tydliga behov och är till nytta för vattenrådet genom att bidra till innovation, ökad kunskap om avrinningsområdet och utveckla vattenvårdande åtgärder. Strategin betonar behovet av ökad samverkan mellan kommuner, myndigheter, forskningsaktörer samt markägare och intresseorganisationer.

Ett utökat arbetssätt innebär också ett *kontinuerligt utvecklingsarbete* för att möta nya behov av lösningar på exempelvis vattenvårdande åtgärder, dialogformer och kommunikation. De utvecklingsprojekt som vattenrådet driver ska vara verksamhetsnära (recipientkontroll, vattenförvaltning, åtgärdsarbetet) och utgå ifrån ett tydligt identifierat behov ifrån vattenrådets kansli, beredningsgrupp och styrelse. Utvecklingsprojekt som bedrivs i samarbete med andra aktörer ska tydligt beskriva nyttan för vattenrådets verksamhet.

Identifierade inriktningar för utvecklingsarbete är:

- Naturrestaureringsförordningen³ i åtgärdsarbetet
- Fördelningen av vatten mellan olika intressen
- Hydrologisk modellering⁴ som kopplas till geografisk information i avrinningsområdet
- Vattenbalanser och vattenbudgetar⁵
- Multifunktionella åtgärder
- Tekniska lösningar i åtgärdsarbetet
- Uppföljningsarbete
- Juridiska förutsättningar och utmaningar inom åtgärdsarbetet

Det är viktigt att utvecklingsarbetet inte bara fokuserar på fysiska åtgärder utan arbetet med förståelseskopande åtgärder som exempelvis breddad finansiering, fördjupad kommunikation och nya temporära eller långsiktiga samarbeten och arbetsgrupper är lika viktigt.

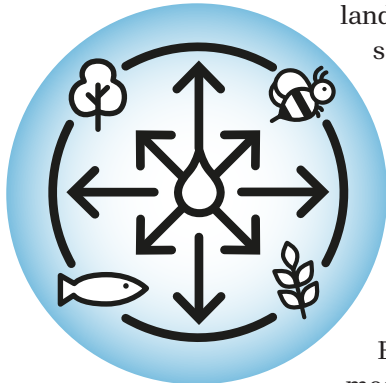
³Naturrestaureringsförordningen (gemensam för hela EU) syftar till att restaurerar natur och begränsa klimatförändringar genom att återställa ekosystem och livsmiljöer. Minst 20 procent av land- och havsområden ska restaureras till 2030.

⁴Hydrologisk modellering är en metod för att analysera vattenflöden och vattenkvalitet och används för att förutsäga vattenmängder, beräkna vattenföring, och för att modellera effekter av olika åtgärder.

⁵Vattenbalans innebär att inflödet av vatten måste motsvara utflödet. Detta uppnås genom naturliga processer som avdunstning, nederbörd, infiltration och ytavrinning. I Vattenbudgetar beräknar och hanterar man vattenresursen i ett område för att säkerställa en balans mellan tillgång och uttag av vatten.

Multifunktionella naturbaserade lösningar

Vattenrådet ska så långt det är möjligt eftersträva att återskapa vattenlandskapets funktion och struktur genom naturbaserade lösningar (se faktarutan nedan). Strukturer som mark- och vattenförhållanden och hur dessa samspelar i landskapet fungerar som en ram för de funktioner som upprätthåller biologisk mångfald, biogeokemiska processer⁶, näringskedjor och blågröna landskapsstrukturer⁷. Platsbrist och målkonflikter påverkar möjligheten att återskapa dessa naturliga

strukturer och funktioner på de platser de en gång funnits i vattenlandskapet. Åtgärder behöver därför planeras och anläggas så att de levererar flera funktioner och strukturer samtidigt oavsett om det görs genom restaurering (där de tidigare funnits) eller på nya platser i landskapet. Därför är det viktigt att vattenrådet eftersträvar att anlägga *multifunktionella åtgärder* som innebär att vattenrådet vid varje enskild plats där en åtgärd genomförs strävar efter att gynna så många av naturens strukturer och funktioner som möjligt (multifunktionalitet).

En multifunktionell åtgärd kan vara att anlägga en våtmark med den primära funktionen näringsretention men som samtidigt också verkar för flödesdämpning, lekområden för fisk, biologisk mångfald och rekreation. Våtmarken i Södra Sandby är ett bra exempel på en multifunktionell och tätortsnära åtgärd där näringsrening kombineras med ökad biologisk mångfald, fördröjning av dagvatten och rekreation (figur 7).

Figur 7. Våtmarken i Södra Sandby kombinerar näringsrening med biologisk mångfald, rekreation och dagvattenrening.

⁶Biogeokemiska processer är interaktioner mellan biologiska, geologiska och kemiska reaktioner som styr flödet och omvandlingen av ämnen i naturen, som exempelvis kväve- och fosfors kretslopp.

⁷Blågröna landskapsstrukturer kan även kallas blågröna korridorer och syftar till att integrera ekologiska, sociala och kulturella värden och är sammanhängande stråk av naturmiljöer med vatten som gör det möjligt för djur och växter att förflytta sig mellan olika livsmiljöer.

Definition av naturbaserade lösningar som multifunktionella åtgärder:

EU-kommissionen: "Lösningar som **inspireras och stöds av naturen**, som är kostnadseffektiva, samtidigt som de ger miljömässiga, sociala och ekonomiska fördelar och bidrar till att bygga upp motståndskraft. Sådana lösningar ger mer och mer varierad natur och naturliga egenskaper och processer i städer, landskap och havslandskap, genom lokalt anpassade, resurseffektiva och systemiska insatser. Naturbaserade lösningar måste gynna den biologiska mångfalden och stödja tillhandahållandet av en rad ekosystemtjänster".

Naturvårdsverket: "Naturbaserade lösningar är multifunktionella och kostnads-effektiva åtgärder för att hantera olika samhällsutmaningar genom att **skydda, utveckla eller skapa ekosystem samtidigt som biologisk mångfald och mänskligt välbefinnande främjas.**"

Effektivisera åtgärdsarbetet

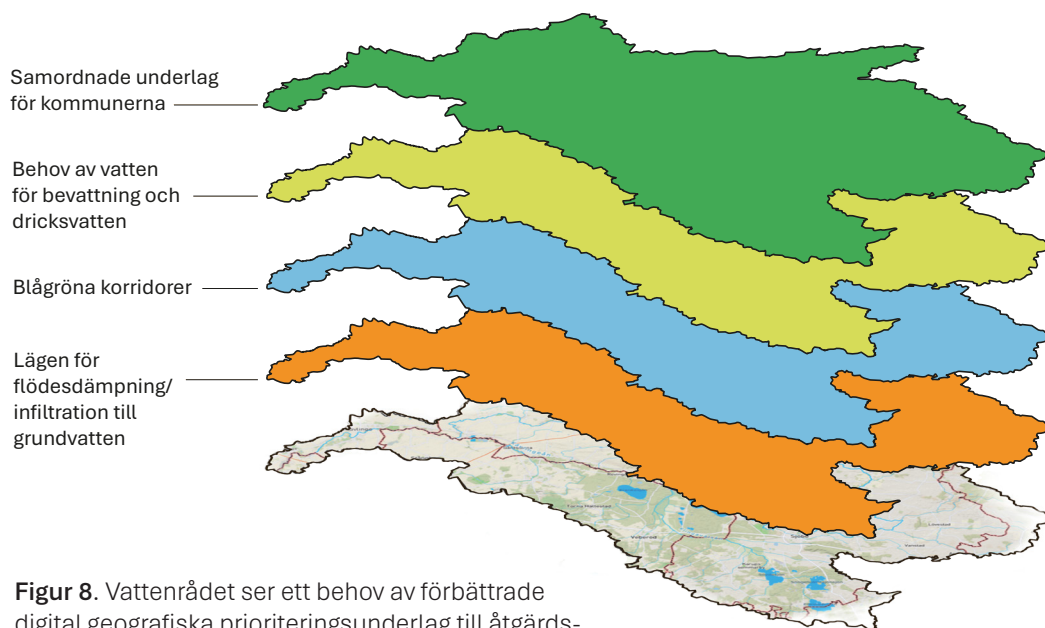
Förbättrade geografiska prioriteringsunderlag

Vattenrådet ska ständigt söka ny digital geografisk information som kan förbättra prioriteringen och genomförandet av åtgärdsarbetet. Vattenrådet ska kontinuerligt identifiera vilka behov av analyser och modeller som kan ge förbättrade prioriteringsunderlag baserat på tillgänglig geografisk information. Vattenrådet ska verka för ett samordnat framtagande av prioriteringsunderlag mellan kommunerna i avrinningsområdet och myndigheter på regional och nationell nivå (figur 8).

Exempel på geografisk information som kan sammanställas för att vattenrådet bättre ska kunna arbeta med prioriteringar och målkonflikter är att identifiera den geografiska utbredningen av dikningsföretag, kartering av översvänningsrisker, lägen för grundvatteninfiltration och utbredning av invasiva arter, Nya geografiska underlag ska spridas genom Vattenatlas.

Vad är geografisk information?

Geografisk information används som digitala underlag i olika typer av GIS-verktyg (Datorprogram för hantering av Geografiska Informationssystem (GIS)). För att prioritera åtgärder finns till exempel hydrologisk information om avrinningsområden, jordartskartläggningar, höjdsanningar, markanvändning, naturvärden med mera. Upplösningen (tätheten av information) i dessa underlag förbättras ständigt men kan också uppdateras med nya inventeringar (markinformation) som är relevanta för åtgärdsarbetet. I ett GIS-verktyg kan information lagras om specifika platser, användas för olika typer av analyser och som underlag till olika typer av modelleringar.

Figur 8. Vattenrådet ser ett behov av förbättrade digitala geografiska prioriteringsunderlag till åtgärdsarbete för att rätt åtgärd ska anläggas på rätt plats.

Bedömningsmallar för kostnadseffektiva åtgärder

Medan prioriteringsunderlagen ramar in platser för rätt åtgärd på rätt plats används bedömningsmallar för en stegvis bedömning av åtgärdsplatsen, eventuella målkonflikter och den föreslagna åtgärdens kostnadseffektivitet.

Vattenrådet tillämpar idag en bedömningsmall (se faktarutan nedan). Befintlig bedömningsmall ska i de fall bedömningsunderlagen förbättras (t.ex. med nya beräkningssätt och faktaunderlag) uppdateras med hänsyn till åtgärdens nytta utifrån näringsrening, biologisk mångfald, rekreation, klimatnytta (reduktion av växthusgaser på organogena jordar), klimatanpassning (flödesdämpning, infiltration till grundvattnet), bidrag till förbättrade blågröna korridorer och rekreation.

Vilka bedömningsmallar används idag inom vattenrådet?

Innan en åtgärd genomförs inom vattenrådet görs redan idag en bedömning av kostnadseffektivitet baserat på åtgärdens miljönytta avseende näringsretention, biologisk mångfald och klimatnytta. Den mall som används är utformad efter länsstyrelsens bedömningsmall för finansieringsvilja. Denna bedömning är platsspecifik och kräver förstudie/fördjupad projektering för att få fram ungefärliga kostnader.

Kontinuerlig uppföljning

Uppföljning ger vattenrådet lärdomar och erfarenheter av tidigare genomförda åtgärder. Vattenrådet ska därför aktivt arbeta med uppföljning av åtgärder som grund för det fortsatta åtgärdsarbetet. Ett uppföljningsarbete kan ske av både internt genomförda projekt och genom omvärldsanalyser. Uppföljningen ska omfatta effekter av fysiska och förståelseskapande åtgärder som exempelvis ökad biologisk mångfald, minskat näringsläckage, nytta för flödesdämpning samt vattendialoger, samverkan och kommunikation. Förutom lärdomar och erfarenheter av åtgärdsarbetet kan resultaten från uppföljningsarbetet också användas för att kommunicera nyttan av åtgärdsarbetet och ge underlag till fortsatta utvecklingsbehov.

Exempel på uppföljningsarbete som bör genomföras

- Näringsreduktion
- Biologisk mångfald vid våtmarker och bevattningsvåtmarker
- Vattendialoger
- Flödesdämpning
- Fiskvägar och omlöp
- Invasiva arter

Nya samarbeten och arbetsgrupper

Vattenrådet ska etablera ett samarbete med aktörer där utgångspunkten för samarbetet är att det finns en vinst för bägge parter och ett fokus på vattenfrågor i Kävlingeåns avrinningsområde. Nystartade samarbeten och arbetsgrupper ska initieras på ett strategiskt och hållbart sätt (behovsanalyser) för att signalera förtroende, engagemang och att Kävlingeåns vattenråd är en pålitlig samarbetspartner.

Vattenrådet ska primärt verka för att initiera eller vidareutveckla samarbeten med Skånska vattenråd, Myndigheter (Länsstyrelsen Skåne och Södra Östersjöns vattenmyndighet primärt men på sikt även HaV, Naturvårdsverket m.fl.), Intresseorganisationer (LRF, byalag), Lärosäten (universitet men också grundskolor) samt Biosfärområdet Storkriket som ligger i hjärtat av avrinningsområdet.

Vattenrådet arbetar redan aktivt med att stötta andra vattenråd men för att höja nyttan av dessa samarbeten bör man identifiera gemensamma målbilder, utvecklingsprojekt eller samarbetsformer.

Arbeta för samverkan mellan myndigheter

Det arbete som vattenråden gör måste få stöttning och vägledning av myndigheter på lokal, regional och nationell nivå. Genom att arbeta för en utökad och mer kontinuerlig samverkan mellan myndigheter från lokal till nationell nivå ska Kävlingeåns vattenråd verka för en samsyn kring målkonflikter (vattendirektivet och livsmedelsstrategin), finansiering och en hållbar vattenförvaltning.

Arbetsgrupper – för ett effektivare samarbete och genomförande

Arbetsgrupper syftar till att öka effektiviteten, kreativiteten och motivationen genom att man utnyttjar intern och extern kompetens. Arbetsgrupper kan vara tillfälliga eller mer permanenta och bestå av personal från kansliet, beredningsgrupp, tjänstepersoner från vattenrådets medlemmar eller forskare, konsulter, entreprenörer och tjänstepersoner från myndigheter.

Vattenrådet kan arbeta efter tre format av arbetsgrupper:

1. **Tillfälliga.** För att på kort sikt hantera en enskild fråga som exempelvis revidering av recipientkontrollprogrammet
2. **Långsiktiga.** För att etablera nya metoder, kontinuerlig kunskapsöverföring och synkronisering av vattenvårdsarbetet
3. **Initierande.** Ett tillfälligt stöd genom att vattenrådet initierar arbetsgruppen och stöttar den till en början men att arbetsgruppen sedan fortsätter förvaltas av en annan organisation

Ett exempel på en initierad arbetsgrupp är vattenplaneringsgruppen som nu drivs gemensamt av medlemskommunerna i vattenrådet. I faktarutan nedan ges fler exempel på arbetsgrupper.

Exempel på befintliga och möjliga arbetsgrupper

Befintliga:

Fokusgrupper: (Fokus Vombsjön, Fokus 3 Sjöar), Geografisk avgränsning till delavrinningsområden med representation av viktiga aktörer och information till allmänheten.

Arbetsgrupp för remisser: representation (utifrån sakfrågor) från vattenrådets medlemmar.

Arbetsgrupp för recipientkontroll: representanter Nordic sugar, Kraftringen, Sydvattnen, kommuner.

Vattendialoger: geografisk avgränsning till delavrinningsområden, med representation av markägare.

Föreslagna:

Arbetsgrupp för uppföljning och utveckling: med representation från universitet och högskolor.

Arbetsgrupp Vattendirektivet, Naturrestaureringsförordningen, med representation av Naturskyddsföreningen, Fiskevården, länsstyrelsen, kommunekologer

Arbetsgrupp för vattenvårdsåtgärder samt reparation och underhåll med representation av dikningsföretag, LRF, med flera.

Utökade finansieringsmöjligheter

Genomförandet av vattenstrategin ska inte innebära att vattenrådets egenfinansiering (kommunal finansiering, medlemsavgifter och Sydvattens bidrag) utökas. Vattenrådet ska sträva efter att vidga den externa finansieringen men en utökad extern finansiering ska inte innebära en risk för greenwashing⁷. En rättvisaspekt ska tillämpas, när extern finansiering tillfaller vattenrådet genom projekt, utvecklingsarbete och forskning. Finansieringen, beroende på vad den stödjer, ska fördelas rättvist mellan de parter inom vattenrådet som är engagerade i arbetet (exempelvis kommunalt deltagande).

Utökade samarbeten med externa aktörer kommer att skapa möjligheter för vattenrådet att hitta nya finansieringsformer. Vattenrådets medlemmar har varit tydliga med att kommunernas ekonomiska och personella resurser är starkt begränsat. Vattenrådets kansli ska genom behovsanalyser säkerställa att detta budskap efterlevs vid exempelvis nya utvecklingsarbeten och bildande av arbetsgrupper.

Egenfinansiering

Finansieringen av vattenrådets grunduppdrag (vattenvård, förvaltning och recipientkontroll) regleras genom samarbetsavtal och överenskommelser mellan kommuner, medlemmar och Sydvatten. Egenfinansieringen ger vattenrådet en stabil grund och är avgörande för dess möjlighet att driva ett kontinuerligt och framgångsrikt vattenrådsarbete.

Diversifierad finansiering

Den externa finansieringen för vattenrådets arbete har historiskt varierat mycket (se faktaruta nedan). Möjligheten att söka EU medel och LONA/LOVA kvarstår men ska kompletteras genom en diversifierad finansiering, vilket innebär att finansiering kan komma från myndigheter (andra än länsstyrelsen), företag, intresseorganisationer, EU och forskningsråd. Vattenrådets utökade arbetssätt kan stärkas genom nya finansieringsmöjligheter där privata och offentliga finansiärer ser behov av att stötta klimatanpassning och vattenvård. Ett ökat fokus på vattenfrågan ger även möjlighet för vattenrådet att genom deltagande i forskningsprojekt allokera finansiering till fördjupad kunskap om avrinningsområdet, prioriteringsunderlag, utvecklingsprojekt och uppföljning.

⁷Greenwashing innebär att ett företag eller en organisation kommunicerar sina miljö- eller hållbarhetsinsatser på ett vilseledande sätt för att förbättra sitt rykte eller öka försäljningen.

Hur har vattenrådet historiskt arbetat med extern finansiering?

För varje krona som vattenrådets medlemmar har stoppat in i organisationen har vattenrådet ökat värdet med denna krona i samma omfattning. Det innebär att vattenrådet alltid har arbetat med extern finansiering för att på så vis kunna växla upp sin verksamhet. Finansieringens ursprung har varierat genom åren mellan olika nationella och EU-finansierade stödformer. Initialt kom större delen från Jordbruksverkets EU-finansiering via landsbygdsprogrammet (nu Strategiska planen) och lokala investeringsprogram. På senare tid har den externa finansieringen skiftat till LONA (lokal naturvårdssatsning) och LOVA (lokala vattenvårdsprojekt). Finansieringsformerna har delvis styrt vattenvårdsarbetet och behovet av nya finansieringsformer behövs för nya målsättningar.

Nya finansieringsmöjligheter

Vattenrådet har identifierat ett antal nya finansieringsmöjligheter inom den ekonomiska sektorn med avseende på vattnets och naturens värde, dvs naturkapitalet (se faktaruta nedan). Även olika fonder (Allmänna arvsfonden, Öresundsfonden) och stiftelser har identifierats tillsammans med möjligheten att ta in fler medlemmar. Vattenrådet ska bevaka och fortsätta utveckla möjligheten att växla upp sin finansiering via dessa nya finansieringsmöjligheter.

Insikten om naturen som kapital ger nya finansieringsmöjligheter

Vatten är ett grundläggande naturkapital som, i och med klimatförändringarna, blir en betydligt mer osäker resurs inte minst för en hållbar produktion av livsmedel. Exempel finns där till exempel pensionsfonder investerar i naturrestaureringsprojekt kopplade till vatten. Inom EU håller ett system för naturkrediter på att utvecklas där markägare kan sälja naturkrediter och företag köper dessa för att nå sina klimat och miljömål. Även ekonomisk starka privatpersoner (Filantroper) kan genom till exempel stiftelser gynna åtgärdsarbete som stärker naturen och vattentillgången.

Finansiering genom deltagande i samarbetsprojekt

Vattenrådet kan genom deltagande i forsknings- och utvecklingsprojekt indirekt tillgodogöra sig finansiering. Vid denna typ av samarbeten bör vattenrådet delta som en projektpart snarare än huvudsökande. På så vis blir det administrativa arbetet inte för omfattande men vattenrådet kan erbjuda sin samlade kunskap om avrinningsområdet. I dessa fall kan vattenrådet aktivt söka upp projektpartners eller säkerställa en roll som projektpart vid dialog med sökande aktörer.

Vattenrådet kan också stödja externa projekt genom att delta *in-kind*⁸ för att på så vis låta andra organisationer driva frågor som är viktiga för vattenrådets verksamhet. Detta innebär att vattenrådet fortfarande är en projektpart och ställer upp med personal och kontaktytor. Vid dessa lösningar så garanterar vattenrådet ett visst antal timmar i projektet utan finansiell kompensation. Att delta *in-kind* har sina för- och nackdelar och vattenrådet ska utföra en behovsanalys för varje enskilt fall.

Ansvarsfull finansiering

I takt med att vattenfrågan får ett större fokus i samhället ökar intresset för företag och organisationer att vilja vara med och bidra till en hållbar vattenförvaltning, vattenvård och klimatanpassningar i stad och på landsbygd. Vattenrådet ska, i dessa fall, undersöka finansiärens organisation och verksamhet för att säkerställa att vattenrådets verksamhet inte finansieras av organisationer som bedriver greenwashing eller liknande typ av verksamhet. Rådgivning och stöd i denna fråga kan vattenrådet tillgodose sig från exempelvis Världsnaturfonden (WWF).

Foto: Johan Hammar

⁸In-kind kan översättas med "i natura", dvs att man bidrar med kunskapsunderlag och personresurser men utan finansiell finansiering.

Kommunikationsstrategi

Vattenrådet ska arbeta efter en kommunikationsplan som grundar sig på en tydlig kommunikationsstrategi. Kommunikationsstrategin ger de långsiktiga målen och budskapen med kommunikationen medan kommunikationsplanen beskriver hur och när vattenrådet ska kommunicera.

Syfte och mål med kommunikationen

Syftet med vattenrådets kommunikation är att ge kunskap och förståelse för det arbete som vattenrådet genomför i avrinningsområdet med målet att bygga långsiktiga förtroenden och relationer samt säkra upp egen- och extern finansiering. Kommunikationen ska även syfta till att bygga samarbeten med målet att ge nytta för vattenrådets åtgärdsarbete. Vattenrådets kommunikationsstrategi ska utgå ifrån tydliga målgruppsanpassade budskap som stärker både kärnverksamheten med vattenvårdsarbete och gynnar ett utökat arbetssätt.

Kommunikationsplanens innehåll

Vattenrådet ska prioritera framtagande av en kommunikationsplan där identifierade målgrupper beskrivs, en detaljerad beskrivning ges av hur och när kommunikationen ska genomföras samt vilken typ av kommunikation som ska prioriteras. Kommunikationsplanen ska uppdateras genom återkommande utvärderingar.

Prioriterade målgrupper

Vattenrådet har identifierat att kommunikation mot markägare och politiker ska prioriteras. Markägarna är nyckeln i det praktiska arbetet med att åstadkomma fysiska och förtroendeskapande åtgärder. Den kommunala politikens förståelse för vattenrådets arbete är avgörande för en långsiktigt stabil organisation. Kommunikation mot andra vattenråd kan leda till nyttiga samarbeten och mot företag och stiftelser skapa möjligheter att utvidga den externa finansieringen. Kommunikation mot universitet och lärosäten skapar intresse för att driva gemensamma utvecklings- och uppföljningsprojekt.

Hur ska vattenrådet kommunicera?

Hemsidan är den viktigaste kommunikationskanalen. En uppdatering av dess nuvarande format ska prioriteras och därefter kontinuerligt ajourhållas kopplat till den löpande verksamheten. Vattenrådet ska även anordna workshops, delta i seminarier, ge föreläsningar och sprida information om sin verksamhet på sociala medier och via press och media samt kunna delta på nationella och internationella konferenser. Inspel från dialogerna på hur vattenrådet kan kommunicera ges i faktarutan nedan.

Vattenrådets kommunikation ska anpassas efter målgrupp men i grunden vara opolitisk, inkluderande, enkelt att förstå och inte vara förmanande.

Exempel som inspiration till en kommunikationsplan

- **Storytelling** för att paketera och sprida goda exempel genom filmer och illustrativa berättelser
- **Utbildningspaket** till politiker och tjänsteperson inom/utanför vattenrådet
- **Ta hjälp av andra organisationer** för att sprida information om vattenrådet
- **Markägare som ambassadörer**
- **Ambulerande utställning** på bibliotek, kommunkontor, m.m. med fokus på allmänheten
- **Beredskap för kommunikation** kopplat till vattenhändelser såsom extrem torka, översvämningar och större utsläpp av förorenande ämnen. Syftet är att uppmärksamma vattenrådets arbete och lyfta behov av till exempel samverkan. Ett exempel är det initiativ som vattenrådet tog vid översvämningen 2024 som resulterade i Vattenplaneringsgruppen.

Foto: Johan Hammar

Det fortsatta arbetet med vattenstrategin

Framtagandet av vattenstrategin för Kävlingeåns vattenråd har tagit 3 år. Förhoppningen är att dialoger och samarbeten kan fortsätta via de nya kontaktvägar som skapats genom framtagandeprocessen. Att implementera det nya arbetssätt som presenteras i denna strategi är ett långsiktigt arbete för de anställda på kansliet i Kävlingeåns vattenråd. Stöttning från beredningsgrupp och styrelsen kommer att vara nödvändigt för att det ska lyckas. Hur implementeringen och genomförandet av strategin ska ske bestäms av vattenrådet, likaså inom vilken tidsram det ska ske, något som är beroende av tillgängliga personella resurser. Avslutningsvis ska det återigen framhållas att implementeringen och utvärderingen av, samt framtida löpande arbete med vattenstrategin kommer att ske inom ramen för vattenrådets egenfinansiering. Om möjlighet ges kommer detta arbete även kompletteras med extern finansiering.

Foto: Johan Hammar